FPG-BIO SYMPOSIUM "BIO BEWEEGT"
DONDERDAG 19 – 11- 2015
Voordracht:

Therapeutisch paardrijden : Verantwoord? Veilig? Effectief?

Dr.Ulrike Thiel

Klinisch psychologe, Equitherapeut en voorzitter van de Nederlandse Stichting "Helpen met Paarden – Equitherapie"

Mede door de onbeperkte mogelijkheden van het internet is er de afgelopen jaren een soort babylonische spraakverwarring ontstaan rondom het inzetten van paarden bij therapie en opvoeding. Voor de geïnteresseerde leek is het bepaald niet eenvoudig zich een helder beeld en een kritische mening te vormen op basis van het brede aanbod van benamingen, beschrijvingen en definities
Uit nadere analyse van de betreffende websites, en meer bepaald van de aanbieders ervan, blijkt dat therapie met het paard in de breedste zin van het woord momenteel een grote marktwaarde kent. Er blijkt een behoefte te bestaan aan alternatieven voor psychosociale, pedagogische en therapeutische methoden in de psychologisch pedagogische en sociotherapeutische dienst- en hulpverlening. Nu het paard steeds populairder wordt in zijn functie van "helper van mensen", worden ze helaas ook ingezet op manieren die variëren van ondeskundig tot gevaarlijk, of ethisch onverantwoord. Groot enthousiasme, in combinatie met weinig informatie vooraf en weinig vakkennis, leidt ondanks de goede bedoelingen vaak tot onbetrouwbare en ondeskundige trajecten (Thiel 2012). Deelname aan een Leonardo da Vinci EU project heeft geleerd, dat zelf onder organisaties, die EMT aanbieden en leren niet altijd de hiervoor nodige kwaliteitscriteria gehandhaafd worden.

Echter hoe serieus zijn vormen van EAT (Equine Assisted Therapy) , EAL (Equine Assisted Learning) en EMT (Equine Mediated Therapy) vanuit de wetenschappelijke standpunt te nemen, hoe verantwoord, veilig en effectief kan Equitherapie en hulpverlening met de hulp van het paard zijn? Om deze vragen met ja te kunnen beantwoorden lijkt het van belang, dat de aangeboden modellen van therapeutisch paardrijden – Equitherapie (Equine mediated Therapy) goed bekeken worden op de volgende punten:

1. Is er een wetenschappelijk verantwoord basismodel voor het therapeutisch proces waarin de functie van het paard net zo duidelijk omschreven is als de andere procesbepalende factoren
2. Is er een duidelijke omschrijving van de doelstelling van het traject m.b.t. een bepaalde doelgroep cliënten
3. Bestaan criteria voor de definitie van succes van het traject gerelateerd aan de doelgroep
4. Is het mogelijk metingen te verrichten om aan de hand van gedragscriteria de veranderingen op betrouwbare manier in te kunnen schatten
5. Zijn er studies beschikbaar en/of uitvoerbaar om de effecten van wel gedefinieerde vormen van Equitherapie met wel gedefinieerde cliëntengroepen te kunnen aantonen.
6. Beschikt de uitvoerende therapeut over voldoende aantoonbare kennis, vaardigheden en inzicht in het procesmodel om een behandelplan voor zijn cliënten groepen op te kunnen zetten en uit te kunnen voeren en te kunnen evalueren

Deelname aan een Leonardo da Vinci EU project (2010 tm 2012) heeft geleerd, dat zelf onder organisaties, die EMT aanbieden en leren niet altijd de hiervoor nodige kwaliteitscriteria gehandhaafd worden (voor meer informatie zie http://nl.equitherapie.org/page/EU-project-SHP-afgesloten) .

Binnen Equine Mediated Therapy volgens het Equitherapie- SHP-model en de vergelijkbare vormen in de Duitstalige buurlanden (Struck 2012, Seibler 2012, Strausfeld 2012, Klüwer 2012, Hanneder 2012) kunnen voorbeelden voor de genoemde kwaliteitscriteria gegeven worden. In deze lezing zal worden getracht te laten zien, dat er voor een aantal deelaspecten van deze vorm van therapie met de hulp van het paard wetenschappelijk georiënteerde procesmodellen bestaan, succescriteria kunnen worden gedefinieerd en ook m.b.v. hiervoor ontwikkelde meetinstrumenten kunnen worden onderzocht. Enkele voorbeelden van onderzoeken, zullen worden genoemd. Met name de research groep om Prof Hölter van de Universiteit Dortmund (psychomotoriek en bewegingswetenschappen) heeft zich enkele jaren bezig gehouden met onderzoeken op dat terrein en adaptatie van meetinstrumenten voor de equitherapie. Echter zou het de moeite waard zijn om multisdiscipinaire studies te doen, de neuropsychologie , ook methodes toepast, die het mogelijk maken naast observatieprotocollen, tests en vragenlijsten direct inzicht in de functies van het zenuwstelsel en de hersenactiviteiten in context met de bewegingsdialoog met het paard en het therapeutische proces te geven. De aanwijzingen, die tot op heden uit casestudies en kleinschalig onderzoek beschikbaar zijn leiden tot het vermoeden, dat deze vorm van therapie , die zich richt op actieve leer en verwerkingsprocessen die de kennis uit de psycho motoriek, senso motoriek en socio motoriek , toepast binnen een veilige driehoeksrelatie tussen cliënt, paard en therapeut, tot effectieve en ook efficiënte behandelsuccessen kunnen leiden. Reden hiervoor kunnen vandaag al met wetenschappelijke modellen onderbouwd worden. Een royaal geplande experimentele studie met goede omschreven procesmodel, werkfactoren en voldoende geparallelliseerde groepen en gebruik van probabilistische modellen (LLRA/ meerdere meettijdstippen met dichotome variables) zouden een kwantitatieve vergelijking van de effecten van Equitherapie met andere behandelmethodes en de natuurlijke trend (ontwikkeling) kunnen aantonen alsmede ook meteen de vraag van de effectieve dosering van deze maatregel bij verschillende doelgroepen kunnen beantwoorden
En verdere belangrijke factor voor de veilige, verantwoorde en effectieve toepassing van Equitherapie (SHP) of vergelijkbare vormen van Equine Mediated Therapy is een deskundige en gekwalificeerde therapeut, die naast een hippische kwalificatie, over een beroepsopleiding in de zorg en een opleiding en kwalificatie in EMT beschikt. Onderzoek van SHP in 2012 heeft aangetoond, dat dit op moment nog niet doorgaans met de nodige transparantie het geval is bij aanbieders van paarden ondersteunde interventies (Thiel 2014)

SHP wil graag oproepen tot en vanuit zijn kenniscentrum een bijdragen aan systematisch onderzoek om deze vorm van therapie via tot erkenning en ook vergoeding te helpen om behoeftige cliënten deze vorm van therapie toegankelijk te maken.

Contactgegevens SHP-E(NL); WWW.EQUITHERAPIE.ORG, (mail: helpen-met-paarden@iae.nl)
http://www.equitherapie.org/fileupload/FlyerequitherapieA4.pdf,
Dr.Ulrike Thiel: www.hippocampus-nl.com mail: hippocampus@iae.nl tel 0495453757

Thiel,U. (2014): Qualifikation von Anbietern Pferdeunterstützter Maßnahmen in den Niederlanden, 2014, MuP 1 1/2014 Bereikbaar als pdf via http://equitherapie.org/fileupload/artikelQualifikationvonAnbieternjanuari2014.pdf tevens http://www.equitherapie.org/fileupload/PersberichtPaardindeZorgKwalificatiesenVeiligheid6.pdf)

Thiel. U (2012) Met bijdragen van B. Klüwer, S. Hanneder, R. Seibler, G. Dreisbach, P. Strausfeld en H. Struck: Equitherapie SHP Ontwikkelen, bevorderen, ondersteunen en genezen met de hulp van het paard 2012 Knijnenburg Producties BV/ Horses and Driving Books, Lochem Postbus 154, 7240 AD Lochem, www. horsesanddrivingbooks.com ISBN/EAN: 978-90-802162-4-2 (meer informatie beschikbaar via http://www.equitherapie.org/page/Het-Boek-Equitherapie-SHP en http://www.equitherapie.org/fileupload/ArtikelEquitherapieLeeswolf2012defhomepage.pdf)

Struck H (2012) : Doelstellingen en therapie-effecten documenteren Diagnostiek en evaluatie in de ontwikkelings- en orthopedagogische bevordering met het paard Diagnostiek en evaluatie "Alleen wie zijn doel kent, vindt de weg" (Lao Tse) in Thiel. U et al. (2012) Equitherapie SHP Ontwikkelen, bevorderen, ondersteunen en genezen met de hulp van het paard, Horses and Driving Books, Lochem 2012

Seibler-Stoffl R. (2012).: Systematische bevordering met de hulp van het paard Wat bij wie en hoe? Indicatiegeleide bevordering bij orthopedagogisch rijden en voltigeren Praktijk in een zorginstelling voor jongeren met gedragsproblemen. in Thiel. U et al. (2012) Equitherapie SHP Ontwikkelen, bevorderen, ondersteunen en genezen met de hulp van het paard, Horses and Driving Books, Lochem 2012

P.Strausfeld (2012) Werken aan relaties op het paard "Moeder-kind-rijden" als onderdeel van de therapie in een verslavingskliniek, en bij de ambulante begeleiding van gezinnen in de eigen praktijk in Thiel. U et al. (2012) Equitherapie SHP Ontwikkelen, bevorderen, ondersteunen en genezen met de hulp van het paard, Horses and Driving Books, Lochem 2012

Klüwer.B (2012) Bewegen met en op het paard Psychische, emotionele en sociale verbanden Psychomotorische ontwikkelingsbevordering en behandelingsmogelijkheden in de Equitherapie in Thiel. U et al. (2012) Equitherapie SHP Ontwikkelen, bevorderen, ondersteunen en genezen met de hulp van het paard, Horses and Driving Books, Lochem 2012

Hanneder S (2012) Psychotherapie met het medium paard Theoretische overwegingen en een exemplarische voorstelling van de psychotherapeutische werkwijze met het medium paard. in Thiel. U et al. (2012) Equitherapie SHP Ontwikkelen, bevorderen, ondersteunen en genezen met de hulp van het paard, Horses and Driving Books, Lochem 2012

Leonardo da Vinci project: A European qualification framework for practice and training in animal mediated assistance and therapy 010-1-FR1-LEO04-14357 2 (meer informative en diverse rapporten http://nl.equitherapie.org/page/EU-project-SHP-afgesloten)

Verdere Literatuur

Böhm, Heike (2005): Anwendung des Dortmunder Inventars motorischer Basiskompetenzen mit dem Pferd auf die besonderen Bedürfnisse von Kindern mit geistiger Behinderung. Diplomarbeit, Universität Köln, Heilpädagogische Fakultät

Eggert, Dietrich (2008): DMB. Diagnostisches Inventar motorischer Basiskompetenzen zur Diagnostik von Kindern im Grundschulalter (4. überarb. Aufl.). Dortmund: Borgmann

Gerth, Sandra (2008): Entwicklung eines Förderdiagnostischen Beurteilungsbogens "sozialer Kompetenz" für Vor- und Grundschulkinder im Heilpädagogischen Voltigieren. Diplomarbeit Ev. Fachhochschule Rheinland-Westfalen-Lippe (Studiengang Soziale Arbeit)

Gultom-Happe, Tobias (2004): Weiterentwicklung eines Verfahrens der qualitativen Bewegungsbeobachtung am Beispiel des Heilpädagogischen Voltigierens und Reitens. Diplomarbeit, Universität Dortmund

Hamsen, Ruth (2003): Bewegungsorientierte Förderung von Kindern mit Aufmerksamkeitsdefizit- und Hyperaktivitätsstörungen: eine Evaluationsstudie zum Heilpädagogischen Voltigieren. Dissertation, Universität Dortmund

Hamsen, Ruth; Struck, Henrike (2008): Im Galopp in die Balance?! Evaluation der motorischen Basiskompetenz Gleichgewicht beim Heilpädagogischen Voltigieren mit Kindern im Grundschulalter. In: Beudels, W., Hamer, R, Hamsen, R., Kuhlenkamp, St., Volmer, J. (2008): Bewegung in der Lebensspanne. Ak´L Band 6. Verlag Aktionskreis Literatur und Medien, Lemgo Henderson, Sheila E. und Sugden, David A. (1992): Movement Assessment Battery for children. London: The Psychological Corporation Ltd.

Hölter, Gerd (1993): Ansätze zu einer Methodik der Mototherapie. In: Hölter, Gerd (Hg.): Mototherapie mit Erwachsenen. Sport, Spiel und Bewegung in der Psychiatrie, Psychosomatik und Suchtbehandlung. Reihe Motorik Bd. 13.Schondorf: Hofman Kaune, W.,; Gehrke, M.; Urbat, H. (1994): Beobachtung von Entwicklungsverläufen durch das Heilpädagogische Voltigieren und Reiten bei geistig behinderten Schülern. Therapeutisches Reiten 2/1994, 1-4

Kiphard, Ernst J. und Schilling, Friedhelm (1984): Körperkoordinationstest für Kinder (KTK). Weinheim, Beltz

Klüwer, Barbara (1994): Der Einsatz des Pferdes als Medium der Selbsterfahrung im Kontext psychomotorischer Entwicklung und Therapie. Dissertation TH Aachen. Köln, Eigenverlag

Koschke, Birgit (2005): Heilpädagogisches Voltigieren zur Förderung des Sozialverhaltens bei Schülerinnen und Schülern im Förderschwerpunkt Lernen. Schriftliche Hausarbeit im Rahmen der ersten Staatsprüfung für das Lehramt für Sonderpädagogik. Universität Dortmund, Fachbereich Sondererziehung und Rehabilitation.

Pickartz, A. (2002): TAPfer: Therapeutische Arbeit mit dem Pferd – Aktueller Stand der wissenschaftlichen Studie. DKThR Therapeutisches Reiten, 3, 29, S. 14-15. Zum Einsatz des therapeutischen Reitens bei Autismus

Ringbeck, Bernhard (1995): Psychomotorisch orientierte Förderung durch Heilpädagogisches Voltigieren. In: DKThR (Hrsg.): Heilpädagogisches Voltigieren und Reiten in pädagogischen Handlungsfeldern. Sonderheft
Schulz, M. & Korn, S. (2000). Auch Tiere können helfen – Autistische Kinder und das Pferd. In: A. Pickartz, H. Hölzl & M. H. Schmidt (Hrsg.): Autistische Menschen zwischen Jugend- und Behindertenhilfe. High Functioning Autism und Aspergersyndrom. Freiburg: Lambertus

Scheidhacker, M., Bender, W. & Vaitl, P. (1991). Die Wirksamkeit des therapeutischen Reitens bei der Behandlung chronisch schizophrener Patienten. Experimentelle Ergebnisse und klinische Erfahrungen. Der Nervenarzt, 62, 283 - 287

Seibler-Stoffl R. (2012).: Systematische bevordering met de hulp van het paard Wat bij wie en hoe? Indicatiegeleide bevordering bij orthopedagogisch rijden en voltigeren Praktijk in een zorginstelling voor jongeren met gedragsproblemen. in Thiel. U et al. (2012) Equitherapie SHP Ontwikkelen, bevorderen, ondersteunen en genezen met de hulp van het paard, Horses and Driving Books, Lochem 2012

Stoffl, R. (2002) Mit Pferden erziehen – wissenschaftliche Begründung, empirische Prüfung, Qualitätssicherung. Dissertation erziehungswissenschaftlich-heilpädagogische Fakultät der Universität Köln, S. 39 ff

Struck, Henrike (2005): Dortmunder Inventar motorischer Basiskompetenzen mit dem Pferd (DImP): Modell einer Förderdiagnostik im Heilpädagogischen Voltigieren. In: Kröger, Antonius (Hrsg., 2005): Partnerschaftlich miteinander umgehen. (2. überarbeitete Neuauflage) FN Verlag, Warendorf

Voß, Susanne (2006): Wirksamkeit des Heilpädagogischen Voltigierens bei bewegungsauffälligen Kindern – Auswertung und Untersuchung der Effekte auf die Gleichgewichtsreaktion. Universität Dortmund: Staatsarbeit (Fak. 13, Sondererziehung und Rehabilitation der Körperbehinderten)

Gathmann, Peter / Leimer, Gabriela (Hrsg.) Heilpädagogisches Voltigieren bei Anorexia Nervosa Eine Studie über die Wirksamkeit von Reittherapie auf das Körperbild und spezifische Persönlichkeitsmerkmale bei Anorexia Nervosa Unter Mitarbeit von Ruth Bric, Gondi Kunz, Eva Schneider und Marina Huck Frankfurt am Main, Berlin, Bern, Bruxelles, New York, Oxford, Wien, 2004. 157 S., 24 Abb., zahlr. Tab. und Graf. Europäische Hochschulschriften: Reihe 6, Psychologie. Bd. 727 Print: ISBN 978-3-631-51898-4

Therapeutisch paardrijden Verantwoord? Veilig? Effectief?

Dr.Ulrike Thiel
Klinisch psychologe
Equitherapeut
voorzitter van de Nederlandse Stichting "Helpen met Paarden – Equitherapie"

Equitherapeut SHP-E(NL)

DESKUNDIG WERKEN MET MENSEN EN PAARDEN

Babylonische spraakverwarring rondom het inzetten van paarden bij therapie en opvoeding.

- Voor de geïnteresseerde leek is het bepaald niet eenvoudig zich een helder beeld en een kritische mening te vormen op basis van het brede aanbod van benamingen, beschrijvingen en definities
- Er blijkt een behoefte te bestaan aan alternatieven voor psychosociale, pedagogische en therapeutische methoden in de psychologisch pedagogische en sociotherapeutische dienst- en hulpverlening.
- Nu het paard steeds populairder wordt in zijn functie van "helper van mensen", worden ze helaas ook ingezet op manieren die variëren van ondeskundig tot gevaarlijk, of ethisch onverantwoord.
- Groot enthousiasme, in combinatie met weinig informatie vooraf en weinig vakkennis, leidt ondanks de goede bedoelingen vaak tot onbetrouwbare en ondeskundige trajecten. (Onderzoek SHP 2012)

Criteria

- Is er een wetenschappelijk verantwoord basismodel voor het therapeutisch proces waarin de functie van het paard net zo duidelijk omschreven is als de andere procesbepalende factoren
- Is er een duidelijke omschrijving van de doelstelling van het traject m.b.t. een bepaalde doelgroep cliënten
- Bestaan criteria voor de definitie van succes van het traject gerelateerd aan de doelgroep
- Is het mogelijk metingen te verrichten om aan de hand van gedragscriteria de veranderingen op betrouwbare manier in te kunnen schatten
- Zijn er studies beschikbaar en/of uitvoerbaar om de effecten van wel gedefinieerde vormen van Equitherapie met wel gedefinieerde cliëntengroepen te kunnen aantonen.
- Beschikt de uitvoerende therapeut over voldoende aantoonbare kennis, vaardigheden en inzicht in het procesmodel om een behandelplan voor zijn cliënten groepen op te kunnen zetten en uit te kunnen voeren en te kunnen evalueren

Equitherapeut SHP-E(NL)

DESKUNDIG WERKEN MET MENSEN EN PAARDEN

AMAT Definition
Animal mediated assistance and therapy

Animal Mediated includes measures for educational, social, therapeutic or rehabilitative activities being carried out by professionals with the help of the animal as subject within the triangular process (the client, the animal and the professional undergo a relation on which the process is based). The involvement of the animal is supposed to be a sort catalyst within the intended process.

A European qualification framework for practice and training in animal mediated assistance and therapy 010-1-FR1-LEO04-14357 2

DESKUNDIG WERKEN MET MENSEN EN PAARDEN

Dokter paard?

Het paard zelf is geen therapeut en geeft geen begeleiding

Equitherapeut SHP-E(NL)

DESKUNDIG WERKEN MET MENSEN EN PAARDEN

Paardrijden op zich is confronterend maar nog niet therapeutisch

Het proces van (leren) paardrijden op zich is wel een psychomotorisch zeer complexe taak en soms ook conftronterend voor de ruiter, hij kann ook de ruiter maar is per se nog niet therapeutisch

Equitherapeut SHP-E(NL)

DESKUNDIG WERKEN MET MENSEN EN PAARDEN

Let op!!!!!

Ondanks dat er een intensieve relatie tussen mens en paard en veel onderling begrijp tussen paard en mens mogelijk zijn, zijn hun interacties niet direct 1 op 1 op situaties in de menselijke samenleving en relaties te overdragen.

Zo gezien kan van de te letterlijk genomen "helper paard' ook de een of andere gevaar uitgaan.

Equitherapeut SHP-E(NL)

DESKUNDIG WERKEN MET MENSEN EN PAARDEN

Pas vanuit een driehoeksrelatie en deskundige begeleiding van de bewegins- en relatiedialoog

Kan het paard zijn vaardigheden en eigenschappen ontplooien om tot een belangrijke factor in het therapeutisch proces te worden.

Het kann dan zelf als catalysator fungeren en als niet menselijk co-therapeut ageren.

Equitherapeut SHP-E(NL)

DESKUNDIG WERKEN MET MENSEN EN PAARDEN

Een model voor de doelgroep en individuele cliënt

- Behoeften erkennen en bevredigen
- Ressources erkennen en aanspreken
- Vaardigheden erkennen verbeteren en ontwikkelen

passend bij de kennis van de achtergrond van doelgroep en de individuele cliënt

Equitherapeut SHP-E(NL)

DESKUNDIG WERKEN MET MENSEN EN PAARDEN

Wat maakt het paard geschikt als niet menselijk co-therapeut te worden ingezet?

- Het beschikt over een aantaal eigenschappen en vaardigheden
- En de bereidheid met de mens samen te werken
- Veel mensen voelen zich aangetrokken door het paard
- Zij willen veel doen om van de gezelschap van het paard te kunnen genieten
- Het paard kann samen met een deskundig therapeut de mens een spiegel voorhouden en hem helpen ook gebruik van deze spiegel te willen maken
- **Maar dit kann uitsluitend in samenspel met een deskundige therapeut en onder bepaalde voorwaarden, een goed onderbouwd therapieconcept en een systematische opbouw van de sessies.**

Het therapeutisch potentiaal van het paard

- **Het paard kann relaties aangaan**
- **Het paard kan reageren op fijne bewegingsimpulsen**
- **Het paard kan een spiegel voorhouden**
- **De driedimensionele beweging**
- **Het onvoorwaardelijk gedragenworden**
- **De sociale capaciteiten**
- **De analoge communicatie**
- **De acceptatie van de mens zo als hij is**
- **De motivatie en aantrekkingskracht van het paard**
- **De symboliek van het paard**
- **De interactie met het paard spreek de mens als geheel aan**

basisberoep
equitherapie
Pobleem Wens
Behandelingsmodel
Doel Opdracht
Aanbod
Oefening
Paard
Therapeut
Interventie
Niveau
Reactie van de client
Equitherapeut
SHP-E(NL)
DESKUNDIG WERKEN MET MENSEN EN PAARDEN

Structuur van een Equitherapiesessie (pedagogische begeleiding Voltigeren)
Kinderen en jeugd (alleen 1 uur of in de groep 1,5 uren)
Begroeting
Bewegingsspelletjes
Oefening, Ervaring
Wensoefening
Afscheid nemen
Poetsen, knuffelen, contact maken
Losmaken opwarmen zich verzekeren
Werken, oefenen
Uitspannen Cooling Down
Afzadelen, verzorgen terug in de weide

PSYCHOMOTORIEK

Ontwikkeling en verbetering van het lichaamsbewustzijn
Het lichaamsbewustzijn omvat de bewuste en onbewuste dimensies van het beleven en verwerken van alle ervaringen, gevoelens en waarnemingen die betrekking hebben op het lichaam.

Het lichaamsbeeld berust op de subjectieve waarneming van het eigen lichaam, en op de emotioneel bepaalde correlaten met betrekking tot het lichaam – met andere woorden, op de subjectieve beleving van het lichaam van het individu.
sensomotoriek beschrijft de **wisselwerking tussen de motoriek en de zintuigen**, die nodig is om op een zinvolle manier te bewegen.

Het gaat om het samenspel van sensorische en motorische verrichtingen, bijkomende emoties en een stabiele veilige relatie en de bewegingsdialoog met het paard

Equitherapeut SHP-E(NL)

DESKUNDIG WERKEN MET MENSEN EN PAARDEN

Enkele mogelijke Doelstellingen
• Het motorische doel – vorderingen van de psychomotorische basiscompetenties (kracht doorzettingsvermogen, snelheid, lenigheid, balans) en sensomotoriek (visueel, auditief, kineasthetisch, propriozeptive waarneming)……..
• Het sociale doel – instellen op de partner, afbouw van antipathieën, bevordering van coöperatief gedrag, afbouw van agressie.
• Het cognitieve doel – spraakopwekking en verbetering, omzetten van de bewegingsaanwijzingen……
• Het psychische doel – afbouw van angsten, verhoging van de frustratietolerantie, opbouw van vertrouwen en zelfwaardering, aanleren van een passende zelfinschatting, stijging van het concentratievermogen.

Wat kan equitherapie bevorderen ?
• Verschillende dimensies van de waarneming
• Mentale processen: concentratie, anticipatie, motivatie, reactie
• Eigen spiertonus in combinatie met de waarneming van het eigen lichaam in ruimte en beweging
• Driedimensionale (euclidische) ruimte in de beweging en in verhouding tot anderen
• Lateraliteit (links-rechts, boven-onder, open-gesloten, binnen-buiten)
• Bewuste ervaring van de eigen affectieve ruimte en die van de ander
• Contrasten en polariteiten (verdrietig-vrolijk, koud-warm, mannelijk-vrouwelijk)
• Het ruimte/tijd-concept
• Waarneming van eigen beweging en die van anderen
• Ervaring van de ruimte op en met het paard
• Ontwikkeling van de lichaamsruimte, de lichaamservaring en het lichaamsbeeld
• Bewegingssturing en bewegingservaring
• Proprioceptie en evenwicht
• Activering van het vestibulaire systeem
• Activering van het limbische, kinesthetische systeem
• Spiertonus en lichaamswaarneming in samenhang met emotionele correlaten
• Beleving van de ruimte buiten het lichaam via de zintuigen
• Structurering van de ruimte rond het samenzijn met het paard
• Vergelijkings- en onderscheidingsvermogen
• Waarneming van de tijd (de duur van oefeningen, fasen van de therapie-eenheid)
• Tijdstructuur en ritme (snel-langzaam)
• Ervaring van de tact van het paard en het eigen tactgevoel
• Ervaring met de integratie van polariteiten in de beleving van het zelf
• Waarneming van de eigen, met lichaamshoudingen en bewegingen verbonden gevoelens
• Waarneming van de emoties van anderen in beweging, spel of dialoog
• Ervaring van een veilige relatie
• Ervaring van een in tijd en ruimte begrensde setting
• Zelfervaring in dialoog met anderen – feedbackervaring
SHP-E(NL)
Equitherapeut
DESKUNDIG WERKEN MET MENSEN EN PAARDEN

Voorbild autisme
relatie en communicatie

- Inschattingsfouten van sociale en emotionele signalen
- Minder gebruik van soortgelijke signalen ter communicatie
- Problemen met taalgebruik en begrip voor de taal
- Emotionale resonantie op verbale en nonverbale relatie-aanbaning door anderen is zeer beperkt
- Taal melodie monotoon
- Interesse beperkt en sterotyp
- Routines in plaats van nieuwsgierigheid naar nieuwe dingen
- Weerstand tegen veranderingen

Ook mogelijk
- Angsten, slaap- en eetproblemen woede, agressie automutulatie .

.

Equitherapeut SHP-E(NL)

DESKUNDIG WERKEN MET MENSEN EN PAARDEN

Wat kan Equitherapie bieden

- **Deficiten in communicatie en interactie**
- **Problemen met sociale dichtbijheid en lichaamscontact**
- **Problemen met contact maken en relatieopbouw**

Relatieopbouw met het paard via een non-verbale dialoog
Kind ervaart lichaamscontact, sensorische coöperatie en communicatie en een zelfwerkzaamheid in deze

Waarneming (s)verwerking) gestoord (integratie van prikkels)

Alle zintuigen worden aangesproeken teven tactiele en vestibulaire alsmede proprioceptieve systemen
Kind moet reageren op een ander wezen en diverse prikkels van diverse kwaliteiten

Stereotypieën
Lichaamservaring en beleving door ervaren en uitproberen van niet geautomatiseerde patronen en stereotypieën

Sociale warneming
Relatiedriehoek en relatie met groep

Schulz & Korn, 2000

Equitherapeut SHP-E(NL)

DESKUNDIG WERKEN MET MENSEN EN PAARDEN

David is een autistische jongentje van nu 11 jaar. Toen David een aantal jaren geleden met equitherapie begon was hij een klein mannetje dat niets durfde aan te raken en weinig evenwicht had en niet hard kon lopen,
in ieder geval niet soepel. Nadat hij Prisca, het paard, was tegen gekomen was er meteen een klik. Hij vond het leuk om met Prisca om te gaan. Hij werd steeds opener, zijn evenwicht werd steeds beter. Al na een paar maanden kon David op school stoppen met ergotherapie. Ze vonden hem zo ver voorruit gegaan zijn dat hij geen extra therapie meer nodig had. Dit is toch wel dankzij de equitherapie. De band met Prisca werd ook steeds hechter.
Prisca voelde aan als David niet lekker in zijn vel zat. Maar op een gegeven moment voelde David ook aan wat Prisca wilde. Zo werd er ook op het sociale vlak aan David gewerkt.
Dit heeft als resultaat dat David nu redelijk goed buiten kan spelen met andere kinderen.

Equitherapeut SHP-E(NL)

DESKUNDIG WERKEN MET MENSEN EN PAARDEN

Enkele meetinstrumenten 1

Barbara Klüwer (1994). Hierin is voor een onderzoek op psychomotorisch gebied een analyseformulier ontworpen, waarin behalve motorische ook psychomotorische en psychosociale criteria zijn opgenomen.

Ringbeck (1995) heeft een reeks oefeningen met en op het paard samengesteld om de grove en fijne motoriek te kunnen observeren. Het gaat hier om pure observatieopdrachten die eventueel ook kunnen worden gebruikt in het kader van een bevorderingsdiagnostiek.

Op basis van de aanzetten van Klüwer ontwikkelde **Henrike Struck** de **"Dortmunder Inventar motorischer Basiskompetenzen mit dem Pferd": DImP, 1997).**

In aansluiting op de **"Dortmunder Inventar motorischer Basiskompetenzen" (DMB)** van Eggert werden hier de motorische basisvaardigheden evenwicht, kracht/uithoudingsvermoge lenigheid en snelheid getest bij kinderen van zes tot tien jaar in het kader van een Bevorderingsdiagnostisch concept, en geïntegreerd in een bevorderingsplan. Bevorderingsdiagnostische situaties maken het instrument bovendien geschikt voor andere leeftijds- en doelgroepen.

Equitherapeut SHP-E(NL)

DESKUNDIG WERKEN MET MENSEN EN PAARDEN

Enkele meetinstrumenten 2

Het Gultom-Happe procedé
bouwt voort op de "observatieschaal" van Leuven **(Lovipt),** door Van Coppenolle e.a. ontwikkeld voor gebruik bij volwassen therapiepatiënten, en is aan het gebruik voor de doelgroep aangepast.

Een aanvullende observatieschaal van Gultom-Happe (2005)
voor het inschatten van het gedrag aan de hand van psychomotorische parameters. In een bipolaire schaal van -3 tot +3 worden factoren als zelfvertrouwen, bewegingscontrole of communicatie in het verloop van een therapeutische sessie of tijdens specifieke observatiesituaties van een waardering voorzien.

Sandra Gerth heeft voor haar scriptie een bevorderings-diagnostisch een individuele aanpassing rond motorische deficiënties, maar ook van ressources in het kader van een bevorderingsplan. Ook deze procedés hebben zich in de praktijk bewezen.

Diverse psychomotorische en ontwikkelingstests en observatieschalen alsmede vragenlijsten voor ouders en leef-omgeving zijn inmiddels ontwikkelt.

Equitherapeut SHP-E(NL)

DESKUNDIG WERKEN MET MENSEN EN PAARDEN

Voorbeeld studie Tapfer

TAPfer- Erhebungsinstrumente

Abb. 4: Verwandte Erhebungsinstrumente

Equitherapeut SHP-E(NL)

DESKUNDIG WERKEN MET MENSEN EN PAARDEN

Dismuske 1981

Eine erste wichtige Studie Autismus und Therapeutisches Reiten.
Er untersuchte den Einfluss der therapeutischen Arbeit mit dem Pferd auf die Entwicklung von sprachlichen Fähigkeiten bei Kindern mit Kommunikationsstörungen. Eine Kombination aus Reittherapie und Kommunikationstherapie erwies sich einer alleinigen Kommunikationstherapie schon nach 12 Wochen deutlich überlegen. Auch bei sprachgestörten Kindern zeigte sich eine Kombination aus Reittherapie und Sprachbehandlung einer alleinigen Sprachbehandlung in allen untersuchten Punkten überlegen. (Dismuke 1984).

Equitherapeut SHP-E(NL)

DESKUNDIG WERKEN MET MENSEN EN PAARDEN

Hamsen

Op het vlak van ADHD heeft Ruth Hamsen een omvangrijke individuele gevalsstudie gepresenteerd in het kader van haar dissertatie. De gebruikte procedés waren individueel georiënteerd en hadden betrekking op het bewegings- en aandachtsgedrag.

Het inzetten van dagboeken van ouders en leraren, is succesvol gebleken in de individuele gevalsstudie.

Equitherapeut SHP-E(NL)

DESKUNDIG WERKEN MET MENSEN EN PAARDEN

Schneider en Lehner 2002

In het kader van een pilotonderzoek met autistische kinderen konden al na enkele weken orthopedagogisch voltigeren meetbare verbeteringen vaststellen op emotioneel-sociaal vlak, in de spraak, de waarneming en de motoriek.

De cliënten toonden ook in de therapie zelf een verbeterde basisstemming, Meer uitdrukking in de mimiek en minder agressief gedrag.

De interactievaardigheid verbeterde en de zintuigen in de dichtbij-waarneming (voelen, ruiken en proeven) werden vaker gebruikt.

Equitherapeut SHP-E(NL)

DESKUNDIG WERKEN MET MENSEN EN PAARDEN

Henrike Struck 2005

kon bij kinderen met motorisch afwijkend gedrag of een niet normaal verlopende motorische ontwikkeling aantonen

dat degenen die ofwel ontwikkelingsbevordering met het paard, ofwel voltige-ervaring hadden opgedaan, meer psychomotorische opdrachten konden uitvoeren

dan de groep kinderen niet psychomotorisch was gestimuleerd met het paard.

Beide eerstgenoemde groepen profiteerden dus duidelijk van de voorervaring met het paard.

Equitherapeut SHP-E(NL)

DESKUNDIG WERKEN MET MENSEN EN PAARDEN

Lehner Schneider 2002

Lehner/Schneider (2002) zeigen in einer auf Videoverlaufsanalysen und teilstrukturierten Elternbefragungen anhand eines selbst entwickelten Beobachtungsbogen basierenden Untersuchung Auswirkungen des HPV auf Menschen mit autistischen Behinderungen.
Sie weisen signifikante Wirkungen in den Bereichen Motorik, Wahrnehmung, Sprache und dem sozial-emotionalem Verhalten nach.
Das Forschungsprojekt bestand darin, dass 20 Probanden im Alter von 3 bis 25 Jahren (Alter im Durchschnitt 14 Jahre) über 4 Monate lang 2 – 3-mal wöchentlich für ca. 30 Minuten Heilpädagogisches Voltigieren im Einzel- oder Kleingruppekontakt erhielten. Die Autorinnen erhalten signifikante Verbesserungen in den genannten Bereichen, die sich zeigen als z. B. verbesserte Grundstimmung, ausdrucksvollere Mimik, weniger aggressives Verhalten (gegenüber anderen), verbesserte Interaktionsfähigkeit mit Einsatz von Sprache, Nachlassen motorischer Überaktivierung, Ziel gerichtetere Bewegungskoordination, Bevorzugung der Nahsinne (Fühlen, Riechen, Schmecken) und teilweise herabgesetztes stereotypes Verhalten.

Equitherapeut SHP-E(NL)

DESKUNDIG WERKEN MET MENSEN EN PAARDEN

Leitao 2003

HPV/R (**P**sycho **E**ducational **R**iding) an fünf Kindern mit autistischen Störungen zwischen 5 und 10 Jahren wendet dasselbe Testinstrument, und zwar das PEP-R (Psychoeducational Profile Revised) von Schopler (et al 1994), das auch im tapfer-Projekt eingesetzt wurde. Als Therapieevaluationsinstrument wurde der ATEC (Autism Treatment Evaluation Chequelist von Rimland/Edelson 1999) eingesetzt.

Leitao konnte mittels PEP-R nach 16 Wochen Behandlungszeit (einmal pro Woche) bei 4 Kindern ein Aufholen des Entwicklungsrückstandes von 2 - 4 Monaten nachweisen, bei einem wurde 11 Monate Rückstand aufgeholt. In der Verhaltensskala fanden sich im Untertest Soziale Bezogenheit und Affektivität die größten Veränderungen. Außerdem ließ sich anhand der Verlaufsbeobachtung aufzeigen, dass alle Kinder nach Beendigung des Projekts besser in der Lage waren, Aufgabenstellungen umzusetzen und zeigten bessere koordinative Fähigkeiten (vergl. Lehner/Schneider 2002). Während alle Kinder Verbesserungen im Sprachverständnis und
paard te bewerkstelligen

Equitherapeut SHP-E(NL)

DESKUNDIG WERKEN MET MENSEN EN PAARDEN

Gathmann, Leimer 2004

stelden vast dat door het therapeutisch rijden de gesteldheid met name het intrapsychische evenwicht kan verbeteren.

- Heilpädagogisches Voltigieren bei Anorexia Nervosa
- Eine Studie über die Wirksamkeit von Reittherapie auf das Körperbild und spezifische Persönlichkeitsmerkmale bei Anorexia Nervosa
- Das Ziel der Studie lag darin, zu untersuchen, ob Heilpädagogisches Voltigieren auf das Körperbild, verschiedenste Persönlichkeitsvariablen (wie z.B. Ängstlichkeit) sowie auf die Befindlichkeit von anorektischen Frauen eine positive Wirkung hat.
- Es wurde eine Prä-Post-Studie mit einer Versuchs- und einer Kontrollgruppe durchgeführt. Als Messinstrumente wurden sieben standardisierte und zwei selbst konzipierte Tests herangezogen. Insgesamt nahmen sechzig anorektische Frauen an der Untersuchung teil.
- Die Ergebnisse zeigten deutliche Verbesserungen durch das Heilpädagogische Voltigieren in den Bereichen «Körperbildstörung», «Ängstlichkeit», «Umgang mit Aggressionen», «interpersonelles Kontaktverhalten» und besonders «Befindlichkeit».

Equitherapeut SHP-E(NL)

DESKUNDIG WERKEN MET MENSEN EN PAARDEN

Koschke 2005

Birgit Koschke heeft in het kader van haar masterscriptie in 2005 een onderzoek gedaan met als thema “Orthopedagogisch voltigeren ter bevordering van het sociaal gedrag bij scholieren met bevorderingszwaartepunt leren”. Via het procedé van Gultom-Happe, het “observatieformulier voor agressief gedrag” (BAV), van Petermann en Petermann en het vragenformulier voor ouders van de “Child Behaviour Check List” (CBCL) is de hypothese bevestigd dat door orthopedagogisch voltigeren gepast sociaal gedrag opgebouwd en onaangepast gedrag afgebouwd kan worden.

Equitherapeut SHP-E(NL)

DESKUNDIG WERKEN MET MENSEN EN PAARDEN

Hamsen en Struck 2008

studie ter bevordering van de motorische basiscompetentie ‘evenwicht’ bij het orthopedagogisch voltigeren met kinderen in de basisschoolleeftijd. Hierbij werden kinderen van twee scholen voor speciaal onderwijs (zwaartepunt leren en sociaal-emotionele bevordering) onderzocht vanuit de vraagstelling of orthopedagogisch voltigeren een positieve invloed heeft op het evenwicht, met gebruikmaking van diverse beproefde procedés op het gebied van de psychomotoriek.

Er werd een onderzoek doorgevoerd over een onderzoeksperiode van 30 sessies. Een twee-groependesign met herhaalde metingen, bevestigde de theoretische aanname “dat de motorische basiscompetentie ‘evenwicht’ bij de onderzochte doelgroepen goed te beïnvloeden is door het orthopedagogisch voltigeren” (Hamsen/Struck 2008, blz. 221).

Equitherapeut SHP-E(NL)

DESKUNDIG WERKEN MET MENSEN EN PAARDEN

Studie TAPFER 2001 – 2006
Therapeutische Arbeit mit dem Pferd

Evaluationsstudie zur Wirksamkeit von heilpädagogischem Reiten bei Kindern mit autistischen Störungen
Ziel der Studie tapfer ist es, die bisherigen Erfahrungen und gesammelten Beobachtungen empirisch zu fundieren, d. h. die Wirksamkeit des Heilpädagogischen Voltigierens/Reitens in einer kontrollierten Studie nachzuweisen. Im Sinne einer hypothesengeleiteten Forschung bedeutet dies, die nachfolgend formulierte Hypothese mit ihren Teilaspekten zu bestätigen:
Kinder mit Autismus, die zusätzlich zur sonstigen Behandlung am Heilpädagogischen Voltigieren / Reiten teilnehmen, holen Entwicklungsrückstände in größerem Maße auf als Kinder mit Autismus, die nur anderweitig gefördert werden.
Das zusätzliche HPV/R führt bei den Kindern mit Autistismus zu einer Verbesserung
- der Wahrnehmung
- der Motorik
- der Kontaktaufnahme
- der Kommunikation
- und zu einer Reduktion der Verhaltensauffälligkeiten

Equitherapeut SHP-E(NL)
DESKUNDIG WERKEN MET MENSEN EN PAARDEN

Design

Abb. 3: tapfer – Evaluationsdesign

Equitherapeut SHP-E(NL)
DESKUNDIG WERKEN MET MENSEN EN PAARDEN

Verhaltensskala
Reitkinder (N=10)
14
12
10
8
6
4
2
0
.006
.033
.007
.012
t1
t2
Soziale Bezogenheit
Umgang mit Materialien
Sensorische Reaktionen
Sprache
Equitherapeut
SHP-E(NL)
DESKUNDIG WERKEN MET MENSEN EN PAARDEN

Entwicklungsskala
Reitgruppe (n=10)
26
24
22
20
18
16
14
12
10
8
6
4
2
0
.001
.007
.007
.002
.018
.001
.006
t1
t2
Imitation
Wahrnehmung
Feinmotorik
Grobmotorik
Auge-Hand-Integration
Kognitive Leistungen
Verbale Leistungen
Equitherapeut
SHP-E(NL)
DESKUNDIG WERKEN MET MENSEN EN PAARDEN

Equitherapeut SHP-E(NL)

DESKUNDIG WERKEN MET MENSEN EN PAARDEN

Voorbeeld: Basisberoep en bijkomende opleiding

SHP vertegenwoordigt de ook binnen het EU project genoemde visie, dat een Equitherapeut dient te beschikken over

- Een opleiding en basisberoep in de zorg
- Een opleiding en kwalificatie in EMT
- Een hippische opleiding en kwalificatie

Om veilige, effectiefe en verantwoorde Equitherapie aan te kunnen bieden.

Equitherapeut SHP-E(NL)

DESKUNDIG WERKEN MET MENSEN EN PAARDEN

Voorbeeld (door SHP gehanteerde) opleiding voor EMT

Equitherapeut SHP-E(NL)

DESKUNDIG WERKEN MET MENSEN EN PAARDEN

Missende kwalificaties (Thiel 2014)

Alle Equitherapeuten SHP (N=26) missen geen van deze kwalificaties (100%)

- 57 % coaches missen een zorgkwalificatie
- 91 % van de coaches missen een hippische kwalificatie
- 57 % van de coaches missen een AMAT kwalificatie

N= 80 plus 26 Equitherapeuten SHP
Missende 52 – 26 = 26 missing data van andere en m issing coaches

Equitherapeut SHP-E(NL)

DESKUNDIG WERKEN MET MENSEN EN PAARDEN

Missende kwalificaties per problematiek (SHP studie: Thiel 2014)

	gedragsproblematie	geriatrische problematiek	psychiatrische	gezinsproblemen	eetstoornissen	verslavingsproblematiek	relatieproblematiek	burn out	persoonlijke ontwikkeling	professionele ontwikkeling	lichamelijke revalidatie	(re-)integratie op	recreatieve lichaa	anders, nl
Mist AMAT kwalificatie	45	4	33	31	8	10	23	40	66	45	10	23	18	10
Mist zorgkwalificatie	15	2	10	13	3	3	12	23	41	35	5	12	10	5
Mist hippische kwalificatie	35	2	30	27	7	8	21	44	67	53	6	28	10	13
n= 96														

Equitherapeut SHP-E(NL)

DESKUNDIG WERKEN MET MENSEN EN PAARDEN

Missende kwalificaties per aangeboden activiteit

Equitherapeut SHP-E(NL)

DESKUNDIG WERKEN MET MENSEN EN PAARDEN

Voorbeeld: Het prestatieprofiel Equitherpeut SHP-E(Nl)

Equitherapeut SHP-E(NL)

DESKUNDIG WERKEN MET MENSEN EN PAARDEN

Doel:
effectonderzoek, accreditatie voor zorgverzekeraar, jeugdzorg en zorg

Vergoeding van de equitherapie door de zorgverzekeraar/ jeugdzorg of andere instanties.

Om behoeftige cliënten deze vorm van therapie, hulpverlening en ondersteuning veilig, effectief en verantwoord te kunnen bieden

Equitherapeut SHP-E(NL)

DESKUNDIG WERKEN MET MENSEN EN PAARDEN

Meer informatie

Equitherapeut

DESKUNDIG WERKEN MET MENSEN EN PAARDEN

Bedankt voor uw
aandacht en interesse
SHP-E(Nl)
helpen-met-paarden@iae.nl
www.equitherapie.org

DESKUNDIG WERKEN
SHP-E(Nl)
MET MENSEN EN PAARDEN
Equitherapeut
SHP-E(NL)
DESKUNDIG WERKEN MET MENSEN EN PAARDEN